

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

~~Automaattinen päätöksenteko~~ Asian automaattinen ratkaiseminen

Thomas Vikberg
Oppimisanalytiikkajaoksen kokous
Teams 25.5.2023

Lainsäädäntö automaattisesta päätöksenteosta (HE 145/2022 vp)

Tarkoituksena säätää:

- mahdollisuudesta käyttää automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa
- edellytyksistä, oikeussuojaedellytyksestä sekä viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa asianosaiselle asian ratkaisemisesta automaattisesti
- virkavastuun kohdentumista ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista
- toimintaprosessin kehittämisen dokumentoinnista, laadunvarmistamisesta, laadunvalvonnasta ja käyttöönotosta sekä velvollisuudesta tiedottaa automaattisista toimintaprosesseista
- mahdollisuudesta käyttää digitaalisessa palvelussa käyttäjän ja automatisoidun toiminnon reaaliaikaiseen viestien vaihtoon liittyvää neuvontaa ja opastusta

**Oma tulokulmani lainsäädäntöön oli alun perin
selvittää ovatko ylioppilaskokeen
monivalintatehtävien arvostelu uuden lain
tarkoittamaa automaattista päätöksentekoa**

Eduskunnan hallintovaliokunta esitti lukuisia muutoksia hallituksen esitykseen (HaVM 39/2022 vp)

6 a luku

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotto ja käyttö

28 a §

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Viranomaisen on dokumentoitava tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako.

Viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Erityisesti käsittelysäännöistä on käytävä ilmi:

- 1) miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan;
- 2) miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen;
- 3) miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta;
- 4) perusteet asianosaisen kuulemisen toteuttamiselle automaattisesti tai kuulematta jättämiselle;
- 5) asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot, tietolähteet ja tietojen hankintaan liittyvät menettelyt;
- 6) asian ratkaisemista varten hankittavien tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen;
- 7) asian ratkaisuun liittyvien perustelujen muodostaminen tai perusteluvollisuudesta poikkeaminen;
- 8) toimintaprosessin laadunvalvonnan mahdollistavat toiminnallisuudet;
- 9) tietoturvallisuustoimenpiteitä koskevien vaatimusten toteuttaminen.

Viranomaisen on merkittävä dokumentaation muodostaviin asiakirjoihin versionumero, hyväksymispäivämäärä sekä asiakirjan hyväksyjä, jonka tehtävänä on tarkastaa asiakirjan sisällön lainmukaisuus. Viranomaisen on säilytettävä hyväksytyt asiakirjat vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Viranomaisen on varmistettava, että vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta voidaan osoittaa, millä käsittelysäännöllä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut

28 c §

Laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä sekä hallittava automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä käyttöönoton jälkeen. Viranomaisen on hyväksyttävä laadunvalvontasuunnitelma, josta ilmenevät laadunvalvonnan vastuut, miten laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä tarkkailaan, miten havaitut virheet korjataan ja miten riskejä hallitaan käyttöönoton jälkeen.

Viranomaisen on nimittävä laadunvalvonalle vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on varmistaa laadunvalvonnan toteutuminen laadunvalvontasuunnitelman mukaisesti.

Viranomaisen on varmistettava, että automatisoidusta toimintaprosessista tallennetaan vähintään tiedot sen osoittamiseksi, millä käsittelysäännöllä automatisoitu prosessi on edennyt ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut toimintaprosessiin. Tiedot on säilytettävä vähintään viisi vuotta tietojen tallentamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Viranomaisen on ryhdyttävä viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön. Toimintaprosessin käyttöönoton jälkeen havaittu virhe, sen vaikutuksesta ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet sekä virheen korjaamisen vaikutus toimintaprosessissa tehtyihin viranomaisen ratkaisuihin on dokumentoitava. Viranomaisen ratkaisussa olevan virheen korjaamisesta säädetään erikseen. (2 mom. HE:n 4 mom.)

Viranomaisen on nimittävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö. (3 mom. HE:n 2 mom.)

28 d §

Päätös automatisoidun toimintaprosessin käyttöönotosta

Toimintaprosessista vastaavan viranomaisen on tehtävä ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa päätös (käyttöönottopäätös). Käyttöönottopäätöksen on sisällettävä vähintään seuraavat tiedot:

- 1) toimintaprosessi, joka otetaan käyttöön;
- 2) toimintaprosessista vastaava virnomainen;

Muutoksia pähkinän kuoressa

- Automaattisen päätöksenteon ja automatisoidun toimintaprosessin sijaan puhutaan asian automaattisesta ratkaisemisesta ja ratkaisumenettelystä
- Automaattiseen ratkaisemiseen liittyvää dokumentointivelvoitetta vähennettiin ja selkeytettiin huomattavasti
- Tietojärjestelmiä koskeva sääntelyä vähennettiin. Sääntely tulee jatkossa(kin) pääasiassa tietohallintalaista.

Uuden lainsäädännön keskeiset kohdat

- Uusi lainsäädäntö asettaa tarkat rajat automaattisen ratkaisumenettelyn käytölle
- Viranomaisen voi ratkaista asian automaattisesti ainoastaan, jos ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa
- Automaattisen ratkaisemisen tulee perustua täsmällisiin, ennalta määritettyihin julkisiin käsittelysääntöihin
- Sääntöjen tulee perustua lainsäädäntöön ja niiden laatimisesta vastaa ihminen virkavastuulla
- Tarkemmat tiedot [VM:n kalvoista](#)

Lisäksi palveluautomaation käytölle viranomaisen neuvonnassa säädettiin reunaehdot (Digipalvelulaki 6 a §)

Viranomaisen voi antaa hallinnon asiakkaalle neuvontaa käyttämällä digitaalisessa palvelussa palveluautomaatiota, joka perustuu reaaliaikaiseen viestien vaihtoon palvelun käyttäjän ja viranomaisen palveluautomaation välillä, jos:

1. neuvonnassa ei tuoteta viranomaisen ratkaisua;
2. viranomaisen on ennalta varmistanut palveluautomaatiossa tuotettavan neuvonnan tietosisällön asianmukaisuuden;
3. viranomaisen on ennalta varmistanut, että palveluautomaatio täyttää hyvän kielenkäytön vaatimuksen;
4. käyttäjälle kerrotaan, että hän vaihtaa viestejä palveluautomaation kanssa;
5. käyttäjälle tarjotaan mahdollisuus ottaa yhteys viranomaisessa toimivaan luonnolliseen henkilöön asioinnin jatkamiseksi;
6. käyttäjälle tarjotaan mahdollisuus tallentaa palveluautomaation kanssa käyty viestien vaihto.

Viranomaisen on seurattava palveluautomaatiolla annettavan neuvonnan laatua ja muuta sen asianmukaisuutta. Viranomaisen on nimettävä seurannasta vastaava henkilö, jonka tehtävänä on myös huolehtia laaduntarkkailun toteuttamisesta.

Kiitos

Thomas Vikberg
erityisasiantuntija
opetus- ja kulttuuriministeriö
p. 050 430 0941
thomas.vikberg@gov.fi